

Болдирєва Л. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і логістики
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Boldyrieva L. N.

*PhD in Economics, Professor,
Associate Professor of Department of Management and Logistics
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk Universi*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

THEORETICAL ASPECTS OF RESOURCE SUPPLY OF THE AGROINDUSTRIAL SECTOR OF ECONOMY

Анотація. Обґрунтовано, що забезпечення агропродовольчого сектора ресурсами, необхідними для виробничо-комерційної діяльності, відбувається через рух потоків ресурсів (потоків процеси). Встановлено, що необхідний матеріалопотік ресурсів для агропродовольчого сектора має забезпечуватися відповідною інтенсивністю матеріалопотоку та швидкістю переміщення матеріалів, що вимагають використання енергонасичених великовантажних транспортних засобів. Акцентовано увагу на необхідності підвищити стабільність ресурсів підприємствам агропродовольчого сектора шляхом зменшення нерівномірності матеріальних потоків. Обґрунтовано функцію закупівель ресурсів, яка пов'язує потреби агропродовольчого сектора в необхідних ресурсах із фінансовими можливостями виробників агропродовольчої продукції та кон'юнктурою ресурсних ринків, що характеризується, зокрема, рівнем цін на ресурси. Доведено, що стратегії закупівель ресурсів в агропродовольчому секторі варто диференціювати з урахуванням обсягів матеріалопотоків.

Ключові слова: агропродовольчий сектор економіки, ресурсне забезпечення, ресурсні потоки.

Постановка проблеми. Агропродовольчий сектор економіки, який об'єднує сільське господарство, переробну і харчову промисловість, сферу торгівлі продовольством, є великим споживачем ресурсів, зокрема промислового походження. Забезпечення АПС ресурсами, необхідними для виробничо-комерційної діяльності, відбувається шляхом функціонування потоків процесів, формуючи при цьому ресурсні потоки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових джерелах спостерігаються різні підходи до понять «ресурси» та «чинники виробництва». Зокрема, Е. Долан та Д. Ліндсей [1, с. 9] ототожнюють ці категорії, а такі науковці, як Л.Ю. Мельник, В.Я. Плаксієнко, Ю.І. Скірко, вважають, що лише та частина виробничих ресурсів, яка бере участь у даному циклі виробництва, у певний проміжок часу може вважатися фактором виробництва [2, с. 17-19]. На думку К.А. Араkelової [3, с. 210], можна вести мову про два чинники виробництва – людину та природу. Однак Ф.В. Зинов'єв [4, с. 143], розглядаючи ресурсне забезпечення, крім землі, матеріальних ресурсів, фінансів, інформації, включає ще й підприємницький талант (хист) керівника.

Рух ресурсів невід'ємно пов'язаний із поняттям «потік» – «велика кількість, маса когось, чого-небудь, що рухаються в одному напрямі» [5, с. 841]. Розглядаючи операційні процеси, вчені виділяють: матеріальні потоки у процесі постачання, виробництва і збуту продукції, переміщення вантажу; енергетичні потоки під час забезпечення енергоресурсами; інформаційні потоки у процесі інформаційного забезпечення; фінансові потоки задля фінансового забезпечення; кадрові потоки під час кадрового забезпечення [6, с. 15].

Економічні проблеми потоків процесів досліджують такі науковці, як: А.Г. Бутрін [7, с. 7], Є.О. Голиков

[8, с. 189], О.А. Новікова і С.А. Уваров [9, с. 67], В. Попов та І. Крайнюченко [10], З.Є. Шершньова і С.В. Оборська [11, с. 5-6]. Потоки також розглядають у межах теорії масового обслуговування [12; 13] під час планування перевезень, розрахунку автомобільних шляхів, аеропортів [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У процесі дослідження теоретичних проблем ресурсного забезпечення агропродовольчого сектора доцільне виокремлення питань специфіки потоків ресурсів і потоків процесів, установлення функціональних залежностей матеріалопотоків та обсягів закупівель ресурсів тощо.

Мета статті полягає у поданні теоретичних підходів до формування матеріалопотоків в агропродовольчому секторі, зважаючи, зокрема, на сезонність сільськогосподарського виробництва та переробної промисловості, обґрунтуванні диференційованих стратегій закупівель ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Встановлено, що термін «ресурси» набув широкого розповсюдження у науковій літературі. Зокрема, словник надає англійські варіанти терміну «ресурси» та їх перекладу (табл. 1).

Утім, переклад словосполучення *logistic resource* як предметів матеріально-технічного постачання (табл. 1), на нашу думку, є не досить повним, оскільки логістика не обмежується лише матеріально-технічним постачанням.

Ресурси, що використовуються в агропродовольчому секторі економіки, на нашу думку, варто класифікувати так: людські ресурси (людський капітал); матеріальні ресурси; енергетичні ресурси; просторові ресурси (земельні угіддя); фінансові ресурси; інформаційні ресурси; часові ресурси (ресурси часу).

Ресурси, що виробляє промисловість для агропродовольчого сектору економіки, можна поділити на дві кате-

горії: загальні ресурси (ресурси загального призначення) та спеціалізовані ресурси (рис. 1).

ціонування цілеспрямованих потоків речовини, енергії та інформації.

Таблиця 1

Англомовний термін resource та його тлумачення (переклад)

Англомовний варіант	Переклад
farm resource	ресурси сільського господарства
financial resource	фінансові джерела
forage resource	кормові ресурси
human (labor) resource	людські (трудові) ресурси
logistic resource	предмети матеріально-технічного постачання
manpower resource	людські (трудові) ресурси
manufacturing resource	виробничі ресурси
material resource	матеріальні ресурси
monetary resource	грошові ресурси
natural resource	природні ресурси
pecuniary resource	грошові ресурси
physical resource	матеріальні ресурси
power resource	енергетичні ресурси
water resource	водні ресурси

Джерело: складено за даними [15, с. 576]

У ринкових умовах, що характеризуються конкуренцією, загальні ресурси (рис. 1) можуть бути реалізовані в різних галузях (зокрема, в тих, які здатні запропонувати вищу ціну). Специфічні (спеціалізовані) ресурси реалізуються лише в агропродовольчому секторі економіки. Тобто на рівень цін загальних ресурсів впливають інші (несільськогосподарські) споживачі. Це характеризують, зокрема, ціни на пальне, яке використовується споживачами всіх галузей економіки.

Поняття «потік», яке раніше широко використовувалося у природничих та технічних науках, як засвідчили дослідження, нині знайшло широке розповсюдження в економічній сфері. Зокрема, термін «потік» (flow) в англомовній економічній літературі використовується у різних словосполученнях (табл. 2).

Утім, тлумачення окремих словосполучень у табл. 2, на нашу думку, вимагає певних уточнень. Зокрема, з огляду на термінологію логістики, словосполучення material flow доцільно тлумачити як матеріальний потік, work flow – як потік трудових ресурсів (кадровий потік).

Виробничий процес агропродовольчого сектору, на нашу думку, можна розглядати як перетворення матеріального, інформаційного, енергетичного та інших потоків. Зазначений процес полягає у підведенні потоків енергії та інформації до предметів праці, внаслідок чого вони трансформуються в продукти і створюють потік товарів. В агропродовольчому секторі як в економічній системі, яка споживає ресурси і виробляє продукцію, вважаємо, зв'язки між елементами системи здійснюються у вигляді триєдиних потоків речовини, енергії та інформації з урахуванням таких підходів: 1) руху речовини в часі та просторі, що супроводжується енергоінформаційним обміном; 2) матеріальності енергоносіїв (енергоресурсів, теплоносіїв, передачі електроенергії у вигляді руху електронів тощо); 3) переміщення речовини у просторі неможливе без використання енергії. Тобто виробництво агропродовольчої продукції є наслідком функ-

Таблиця 2

Термін flow та його тлумачення (переклад)

Англомовний варіант	Переклад
flow of cost	рух витрат
flow of funds	рух коштів
flow of goods	потік товарів
flow of money	грошові потоки
flow of output	випуск продукції
flow of production	потоки виробництва
flow of traffic	1) перевезення; 2) рух транспортних засобів
cash flow	рух грошей
commodity flow	потік товарів
city's traffic flow	міський пасажирський потік або вантажопотік
consumer flow	потік споживачів
data flow	потік інформації
derense-induced investment flow	потік капіталовкладень
information flow	потік інформації
material flow	рух матеріалів
multicommodity flow	багатопродуктовий потік (у системі управління запасами)
one-commodity flow	однопродуктовий потік (у системі управління запасами)
producer's flow	потік (наприклад, товарів) від виробника
production flow	рух продукції
work flow	трудові процеси
flow-in	приток (ресурсів у галузь)
flow-out	відправка (ресурсів з галузі)

Джерело: складено за даними [15, с. 301-302]

Функціонування агропродовольчого сектору як економічної системи неможливе, зокрема, без фінансових потоків, що забезпечують рух матеріальних, енергетичних та інформаційних потоків як матеріальних цінностей, адже в ринковому середовищі матеріали, енергія та інформація мають свого власника і свою вартість. Отже, виробництво агропродовольчої продукції є наслідком цілеспрямованих, взаємозгоджених матеріальних, енергетичних, фінансових та інформаційних потоків, управління якими здійснюються відповідно до принципів операційного, енергетичного, фінансового та інформаційного менеджменту.

Якщо матеріальний потік розуміється як потік матеріалів, а інформаційний потік – потік інформації, фінансо-

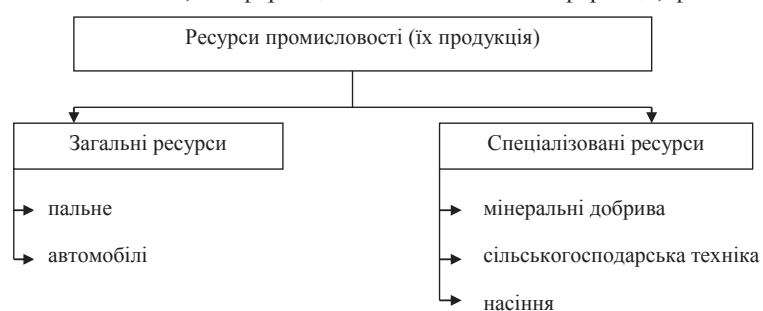

Рис. 1. Класифікація ресурсів, що виробляє промисловість для агропродовольчого сектору економіки

Джерело: власна розробка

вий потік – потік коштів/грошей, на нашу думку, не досить коректними є терміни «економічний потік» та «логістичний потік». На відміну від так званих економічного потоку та логістичного потоку доцільно використовувати поняття «ресурсний потік», який включає в себе потоки матеріальних, інформаційних, фізичних, фінансових, енергетичних та трудових ресурсів, тобто матеріальні, інформаційні, фінансові, енергетичні та трудові потоки (1):

$$РП = МП + ІП + ФП + ЕП + ТП, \quad (1)$$

де РП – ресурсний потік; МП – матеріальний потік; ІП – інформаційний потік; ФП – фінансовий потік; ЕП – енергетичний потік; ТП – трудовий потік.

Матеріалопотік, вважаємо, може характеризуватися такими показниками, як обсяги матеріалопотоку, інтенсивність матеріалопотоку та коефіцієнт нерівномірності матеріалопотоку.

Обсяги матеріалопотоку є функцією кількості матеріалу, що переміщується, та протяжності (віддалі) переміщення (2):

$$O_{мп} = M \times L, \quad (2)$$

де $O_{мп}$ – обсяги матеріалопотоку, т/км;
 M – кількість переміщуваного матеріалу, т;
 L – протяжність (віддалі) переміщення, км.

Зазначимо, що в кількісному виразі обсяги матеріалопотоку дорівнюють показнику вантажообігу.

Інтенсивність матеріалопотоку характеризується швидкістю переміщення певного обсягу матеріалу, тобто кількістю переміщуваного матеріалу за одиницю часу (3):

$$I_{мп} = \frac{O_{мп}}{T} = \frac{M \times L}{T}, \quad (3)$$

де $I_{мп}$ – інтенсивність матеріалопотоку, ткм/год.;
 T – час переміщення матеріалу, год.

Швидкість переміщення матеріалу визначається за формулою (4):

$$V = \frac{L}{T}, \quad (4)$$

де V – швидкість переміщення матеріалу, км/год.
 Тоді формула (3) набуває такого вигляду (5):

$$I_{мп} = O_{мп} \times V. \quad (5)$$

Тобто, інтенсивність матеріалопотоку прямо пропорційна обсягу матеріалопотоку та швидкості переміщення матеріалу.

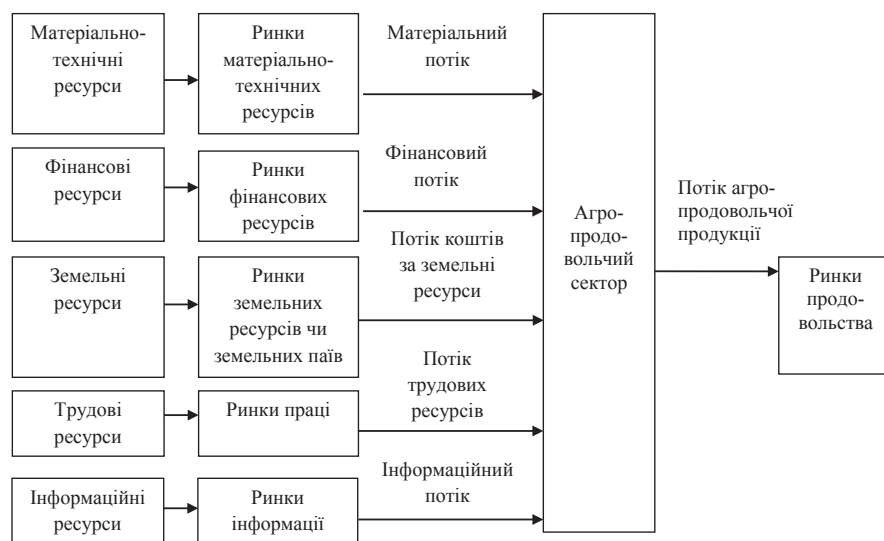

Рис. 2. Потоки ресурсів агропродовольчого сектору в системі ринків

Джерело: власна розробка

Швидкість переміщення матеріалу залежить від техніко-експлуатаційних характеристик засобів переміщення (транспортних засобів) і характеризується, на нашу думку, функцією (6):

$$V = f(E), \quad (6)$$

де E – кількість енергоресурсів, що витрачаються транспортним засобом на переміщення матеріалопотоку, кг умовного палива (у. п.).

Застосовуючи систему показників енергетичного аналізу виробництва сільськогосподарської продукції [16, с. 52-55] та методичні підходи до визначення показників використання пального під час виконання транспортних робіт [17, с. 68] значення E можна визначити за опрацьованою нами формулою (7):

$$E = P_{дв} \times \epsilon_{птг} \times K_{кл} \times M, \quad (7)$$

де $P_{дв}$ – потужність двигуна транспортного засобу, кВт;
 $\epsilon_{птг}$ – питома енергоспоживання двигуна, кг у.п./кВт×ткм;

$K_{кл}$ – коефіцієнт корисної дії двигуна транспортного засобу.

Для агропродовольчого сектору характерна сезонність сільськогосподарського виробництва, зокрема рослинництва, що певною мірою визначає сезонність окремих підприємств харчової промисловості. Сезонність визначає час і темпи поставок матеріальних ресурсів, що зумовлює нерівномірність матеріальних потоків в агропродовольчому секторі.

Використовуючи методичні підходи, викладені в монографії [18, с. 120], коефіцієнт нерівномірності матеріальних потоків ($K_{нм}$) нами запропоновано визначати за формулою (8):

$$K_{нм} = \frac{I_{м \max} - I_{м \min}}{I_{м \text{ ср}}}, \quad (8)$$

де $I_{м \max}$, $I_{м \min}$, $I_{м \text{ ср}}$ – відповідно максимальні, мінімальні та середні обсяги матеріального потоку.

Слід зазначити, що матеріальні ресурси в агропродовольчій сектор надходять через систему певних ринків. Відповідно, агропродовольча продукція до споживача надходить через ринки продовольства (рис. 2).

Обсяги закупівель ресурсів, на нашу думку, може характеризувати функція закупівель ресурсів, що пов'язує обсяги закупівель зі змінними як внутрішнього, так зовнішнього характеру (щодо певного підприємства). У найбільш загальному вигляді функція закупівель може бути сформульована як:

$$ЗР = F(X, Y^i, Z, \dots), \quad (9)$$

де $ЗР$ – обсяг закупівель ресурсів;

X – змінна, що характеризує рівень економічної активності підприємства (виробництво валової продукції, товарної продукції, рівень прибутковості тощо);

Y^i – ціни на i -ті ресурси;

i – число ресурсів, що споживає підприємство;

Z – інші чинники.

Залежність (9) дає змогу пов'язати потреби агропродовольчого сектору в необхідних ресурсах із фінансовими можливостями виробників агропродовольчої продукції та кон'юнктурою ресурс-

них ринків, яка характеризується, зокрема, рівнем цін на ресурси.

До основних питань стратегії купівлі М. Портер [19, с. 136] відносить такі: стабільність і конкурентоспроможність групи постачальників; оптимальний ступінь вертикальної інтеграції; розподіл покупок серед кваліфікованих постачальників; створення максимального впливу на обраних постачальників. Зважаючи на зазначені дослідником підходи, в агропродовольчому секторі варто диференціювати підходи до ресурсного забезпечення. Оскільки на ціни ресурсів впливають обсяги їх закупівель, то перевагами користуються великі споживачі ресурсів. Зокрема, важливо дрібним та середнім товаровиробникам, зокрема фермерам, формувати обслуговуючі кооперативи, які б займалися ресурсним забезпеченням.

Висновки. Таким чином, забезпечення агропродовольчого сектору ресурсами, необхідними для виробничо-комерційної діяльності, відбувається через рух потоків ресурсів (потоків процеси).

Необхідний матеріалопотік ресурсів для агропродовольчого сектору має забезпечуватися відповідною інтенсивністю матеріалопотоку та швидкістю переміщення матеріалів, що вимагає використання енергонасичених великовантажних транспортних засобів.

Підвищити стабільність ресурсів підприємствам АПС варто за рахунок зменшення нерівномірності матеріальних потоків.

Функція закупівель ресурсів, обґрунтована у статті, пов'язує потреби агропродовольчого сектору у необхідних ресурсах із фінансовими можливостями виробників агропродовольчої продукції та кон'юнктурою ресурсних ринків, яка характеризується, зокрема, рівнем цін на ресурси.

Стратегії закупівель ресурсів в агропродовольчому секторі варто диференціювати з урахуванням обсягів матеріалопотоків. Зокрема, дрібним та середнім товаровиробникам (фермерам) доцільно об'єднуватися в обслуговуючі кооперативи, які б займалися ресурсним забезпеченням.

Список використаних джерел:

1. Долан Э.Дж. Рынок: микроэкономическая модель / Э.Дж. Долан, Д. Линдсей; пер. с англ. – СПб.: Автокомп, 1992. – 496 с.
2. Мельник Л.Ю. Економічна система суспільства: [навч. посіб.] / Л.Ю. Мельник, В.Я. Плаксієнко, Ю.І. Скірко. – Дніпропетровськ: Січ, 2001. – 540 с.
3. Курс экономической теории / Под. общ. ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. – Киров: АСА, 1995. – 624 с.
4. Зиновьев Ф.В. Формирование эффективных механизмов хозяйствования в агропромышленном комплексе Крыма: [монография] / Ф.В. Зиновьев. – Симферополь: Таврия, 2001. – 260 с.
5. Новий тлумачний словник української мови: у 3-х т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпущко; вид. 2-е, виправ. – К.: Аконті, 2003. – Т. 2. – 926 с.
6. Перебийніс В.І. Транспортно-логістичні системи підприємств: [монографія] / В.І. Перебийніс, О.В. Перебийніс. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. – 207 с.
7. Бутрин А.Г. Теория и методология управления потоковыми процессами на промышленном предприятии: автореф. дис. ... доктора эконом. наук: спец. 08.00.05 / А.Г. Бутрин. – Челябинск, 2003. – 32 с.
8. Голиков Е.А. Маркетинг и логистика: [учеб. пособ.] / Е.А. Голиков; 2-е изд. – М.: Дашков и Ко, 2000. – 412 с.
9. Новиков О.А. Логистика: [учеб. пособ.] / О.А. Новиков, С.А. Уваров. – СПб.: Бизнес-пресса, 1999. – 200 с.
10. Попов В. Парадигма потокового управления / В. Попов, И. Крайнюченко // Логистика. – 2003. – № 3. – С. 23-24.
11. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: [навч. посіб.] / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.
12. Гнеденко Б.В. Введение в теорию массового обслуживания / Б.В. Гнеденко, И.Н. Коваленко; изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Наука, 1987. – 432 с.
13. Саульев В.К. Математические модели теории массового обслуживания / В.К. Саульев; 3-е изд. испр. и доп. – М.: Статистика, 1979. – 96 с.
14. Словарь по кибернетике / Под. ред. В.С. Михалевича; 2-е изд. – К.: УСЭ им. М.П. Бажана, 1989. – 751 с.
15. Англо-русский экономический словарь / Под ред. А.В. Аникина. – М.: Рус. яз., 1981. – 792 с.
16. Перебийніс В.І. Енергетичний фактор забезпечення конкурентоспроможності продукції: [монографія] / В.І. Перебийніс, О.В. Федірець. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 190 с.
17. Перебийніс В.І. Транспортний фактор забезпечення конкурентоспроможності продукції: [монографія] / В.І. Перебийніс, О.М. Помаз. – Полтава: ПУЕТ, 2011. – 187 с.
18. Гришко В.В. Енергозбереження в сільському господарстві (економіка, організація, управління) / В.В. Гришко, В.І. Перебийніс, В.М. Рабштина. – Полтава: ПДАА, 1996. – 280 с.
19. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер; пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 390 с.

Аннотація. Обосновано, що забезпечення агропродовольственного сектора ресурсами, необхідними для производственно-коммерческой деятельности, происходит из-за движения потоков ресурсов (потоковые процессы). Установлено, что необходимый материалопоток ресурсов для агропродовольственного сектора должен обеспечиваться соответствующей интенсивностью материалопотока и скоростью перемещения материалов, требующих использования энергонасыщенных грузовых транспортных средств. Акцентировано внимание на необходимости повысить стабильность ресурсов предприятиям агропродовольственного сектора путем уменьшения неравномерности материальных потоков. Обоснована функция закупок ресурсов, которая связывает потребности агропродовольственного сектора в необходимых ресурсах с финансовыми возможностями производителей агропродовольственной продукции и конъюнктурой ресурсных рынков, характеризуется, в частности, уровнем цен на ресурсы. Доказано, что стратегии закупок ресурсов в агропродовольственном секторе следует дифференцировать с учетом объемов материалопотоков.

Ключевые слова: агропродовольственный сектор экономики, ресурсное обеспечение, ресурсные потоки.

Summary. It is substantiated that the provision of the agro-food sector with the resources necessary for industrial and commercial activity is due to the flow of resources (flow processes). It has been established that the necessary material flow of resources for the agro-food sector should be provided with the appropriate intensity of material flow and the speed of movement of materials that require the use of energy-intensive heavy vehicles. The emphasis is on the need to increase the stability of supply of resources to enterprises in the agro-food sector by reducing the unevenness of material flows. The function of procurement of resources is grounded. It connects the needs of the agro-food sector in the necessary resources with the financial capabilities of producers of agro-food products and the conjuncture of resource markets, characterized, in particular, by the level of resource prices. It is proved that the strategies of procurement of resources in the agro-food sector should be differentiated taking into account the volume of material flows.

Key words: agro-food sector of the economy, resource supply, resource flows.

УДК 658.8:339.137.2

Бондаренко С. М.

*кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри менеджменту
Київського національного університету технологій та дизайну*

Лісовський М. Ю.

*магістр кафедри менеджменту
Київського національного університету технологій та дизайну*

Bondarenko S. M.

*associate professor,
assistant professor of management
Kyiv National University of Technology and Design*

Lisovskiy M. Y.

*Master's degree of management department
Kyiv National University of Technology and Design*

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ – УНІКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

COMPETITIVE ADVANTAGES – UNIQUE FEATURES OF THE MODERN ENTERPRISES

Анотація. У статті розглянуто сутність поняття «конкурентні переваги», його зв'язок із поняттями «конкуренція» і «конкурентоспроможність». Проаналізовано особливості формування конкурентних переваг підприємства на прикладі ПрАТ «ДЕЗ № 20 ЦА». Узагальнено вимоги, яким мають відповідати конкурентні переваги підприємства. Визначено чинники, від яких залежить можливість їх забезпечення і підвищення. Проведено дослідження конкурентних стратегій, що використовуються сучасними підприємствами.

Ключові слова: конкурентні переваги підприємства, конкуренція, конкурентоспроможність підприємства, формування конкурентних переваг, конкурентні стратегії, чинники конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин важливу роль відіграє конкуренція між суб'єктами господарювання, тому виникає проблема підтримання та забезпечення конкурентних переваг підприємств та організацій. У сьогоденних мінливих умовах підприємства мають брати до уваги усі зміни й адекватно на них реагувати. Зокрема, варто докладно і ретельно досліджувати дії конкурентів та використовувати конкурентні переваги у своїй діяльності з метою досягнення більших економічних вигод та залучення більшої кількості споживачів.

Конкурентні переваги мають забезпечувати унікальність і стійкість торговельної марки, а також самих товарів до викликів зовнішнього середовища та задовольняти специфічні потреби клієнта. Особливої уваги потребує

процес формування конкурентних переваг підприємств на базі постійного моніторингу кон'юнктури ринку, позицій конкурентів на ньому, урахування зміни смаків та уподобань споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різновиди і технології формування конкурентних переваг досліджено в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців: Г. Азоева [1], А. Войчака [2], О. Діденка [3], А. Касич [4-8], Ж.-Ж. Ламбена [9], В. Маркової [10], М. Портера [11], О. Янкового [12] та ін. Автори, як правило, наводять окремі напрями розвитку конкурентних переваг – якості продукції, інтелектуального капіталу, утримання та збільшення визначеного сегменту ринку тощо. Так, загальні теоретичні та методичні підходи до управління конкурентними пере-